

СТРАТЕГИИ В ЧУЖДОЕЗИКОВОТО ОБУЧЕНИЕ

Пламен Бъндев

*Докторант в Тракийски Университет, Педагогически факултет,
гр. Стара Загора*

STRATEGIES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Plamen Bandev

PHD student at Thrace University, Stara Zagora

Abstract

This article examines in a comparative analysis the different pedagogical strategies in foreign language learning, which are the foundation of the teaching and learning of foreign languages and of the foreign language didactics.

Keywords: *strategies in foreign language learning, foreign languages, learners*

Въведение

Стратегиите за учене на чужд език и тяхното приложение в учебен контекст спечелват значителен интерес в областта на чуждоезиковото обучение през последните десетилетия. Докато вниманието на предишните изследвания е насочено към теми, свързани с обработването и припомнянето на информацията и как езикът се представя в ума, то по-скорошните са насочени към това по какъв начин учениците подхождат към учебните задачи и какви са резултатите от обучението в използването на методики за учене. Учащите се насърчават да видят приликите между двата езика и въз основа на знанията си по английски, разбират значението на немските думи.

Цел на изследването

Да се направят сравнителни анализи на утвърдени стратегии за постигане на качествени резултати в чуждоезиковото обучение.

Материал и методи

В изследването е направен теоретичен анализ на специализирана литература по поставения проблем - на английски и на български език.

Резултати и анализ

От направения теоретичен анализ се налага необходимостта от изясняване на същността на понятието стратегия на обучението, както и видовете стратегии, прилагани в чуждоезиковото обучение.

Същност на понятието стратегия в чуждоезиковото обучение

Стратегията на обучение включва методите, техниките и процедурите, които преподавателят използва в работата си. Когато говорим за стратегии за учене, обаче, обикновено имаме предвид онези стратегии, които учащите използват за постигане на по-голяма ефективност на усвояване и възприемане на учебното съдържание. При прилагането им се формират такива качества на обучаваните като самостоятелност, независимост, автономност, учене за живота и през целия живот, а при езиковото обучение – придобиване на многоезикова комуникативна компетентност. Ефективността на обучението по чужд език до голяма степен зависи тъкмо от уменията за ползване на такива стратегии за учене.

В повечето познати дефиниции основните характеристики на стратегията са необходимостта от преодоляването на проблем чрез съзнателното планиране на действията. От психолингвистична гледна точка, често непълната както в речево, така и в когнитивно отношение информация се обработва веднага на няколко нива и от няколко източника, като интонация, синтаксис, интеракционни особености, пропозиционални значения, референция, характеристики на речевия акт на предходния ход, а също направените изводи за намеренията, социалното положение или пара-лингвистичното поведение на говорещия в даден момент, и се организира във вид на база от данни, с помощта на които локално се планира и изпълнява следващия ход.

В този смисъл преодоляването на подобен род проблеми е налице във всяка комуникативна ситуация и съвсем логично се смята за основна характеристика на речевата стратегия. Речевата стратегия е ограничена до локалните възможности на прагматичния, семантичния или стилистичния (реторическия) избор на говорещия.

Овладеяването на чужд език се осъществява чрез непрекъснато разрешаване на комуникативни проблеми от различен порядък.

Добре квалифицираният учител предварително набелязва поредица от целенасочени и внимателно планирани учебни похвати, за да се решат учебни комуникативни проблеми, в случая с чуждоезиковото обучение – подаване на знания за езиковите явления, за функционирането на вербалните и невербалните средства в речта, за изграждането на дискурс; създаване на комуникативни умения чрез запознаване с комуникативни стратегии в чуждия език и др.

Целенасочеността е друга важна характеристика на стратегията, тъй като прилагането на една стратегия винаги има за цел да бъдат постигнати определени резултати.

Класификационни принципи за видовете стратегии

Е. Биалисток (Bialystok, Е. 1990 или 1985) представя първите систематични опити за описание на стратегиите и подкласовете им. Селинкър през 1972 г. идентифицира пет процеса в развитието на междинния език -езиков трансфер, свръхгенерализация на групи езикови правила, трансфер на практикуването, стратегии на ученето на чужд език и стратегии на комуникацията на чужд език. Л. Селинкър заключава, че стратегиите на учене трябва да бъдат разграничени само от стратегиите на комуникацията. Тези идеи са развити от ЕлТароун, която предлага дефиниции за различаване на стратегиите, използвани от учещите чужд език - стратегии на езиковата употреба (strategies of language use) и стратегии на ученето на чужд език (language-learning strategies). Последната съдържа две подкатегории - комуникативни стратегии (communication strategies) и стратегии за продукция (production strategies).

Тя дефинира комуникативните стратегии като “взаимен опит на двама комуниканти да постигнат съгласие върху значението в ситуации, в които наборът от смислови структури не изглежда да е споделен”, а стратегиите за продукция като “опит да се използва една езикова система ефикасно и ясно, с минимум усилие” (.

Разликата между двете е усилието на говорещия да отчете ефекта от изказването си върху събеседника. По този начин комуникативните стратегии се прилагат в езика само в неговата интерактивна форма и задължително включват социолингвистични, лингвистични и психолингвистични фактори.

По данни на А. Ефимова (по Ефимова, А. 2005) стратегиите за учене на чужд език са определени от Е. Тароун като “опит да се развие лингвистичната и социолингвистичната компетентност на чуждия език, който е цел на обучението. Тя включва в тази категория всички обикновени учебни дейности, които имат като цел да подпомогнат паметта и практикуването на езика като например запомняне, повторение, мнемоника, провеждане на разговор с говорещи езика като роден, разбиране, спелуване“.

Класификация на видовете стратегии в чуждоезиковото обучение

Първите систематични опити за описание на стратегиите и подкласовете им са представени от Биалисток и Селинджър (Bialystok, Е. 1990) на базата на въведеното от тях понятие за междинен език – „междинният език е динамична система, която се развива в зависимост от фактори като продължителност и интензивност на ученето на втория език. Следователно колкото по-дълъг е периодът, в който протича усвояването, и колкото по-интензивни са контактите на учещия с изучавания език, толкова повече междинният език се доближава до езика-цел“

Идентифицират се пет процеса в развитието на така наречения междинен език: езиков трансфер, свръхгенерализация на групи езикови правила, трансфер на практикуването, стратегии на ученето на чужд език и стратегии на комуникацията на чужд език. Тези идеи по-късно са доразвити от други автори и се ползват от методолозите на обучението по чужди

език като стратегии на езиковата употреба и стратегии на ученето на чужд език, като последната съдържа две подкатегории - комуникативни стратегии и стратегии за речева продукция.

Под *комуникативни стратегии* се разбира взаимния опит на двама участници в комуникативния акт да постигнат съгласие върху значението в ситуации, в които наборът от смислови структури не изглежда да е споделен, а под *стратегии за речева продукция*: опит да се използва една езикова система ефикасно и ясно, с минимум усилие.

Комуникативните стратегии се прилагат в езика само в неговата интерактивна форма и включват социолингвистични, лингвистични и психолингвистични фактори. Според конструктивистките концепции, информацията не само се приемат, преработват и съхраняват, но и че те се създават чрез постоянна промяна на когнитивната структура. Следователно ученето е ново изграждане на когнитивни конструкции и постоянно пресъздаване на съществуващи.

Конструктивистките подходи могат да бъдат представени по следния начин: *Инструкция - Учебна среда - Ученик - Преподавател (тutor и съветник) - Планиране на образованието - Автори на учебни материали.*

За езиковото обучение това означава, че естествена учебна среда е налице практически единствено в чуждоезиковата култура. Потапянето в тази чуждоезикова култура се означава като *Immersion* (например, при езиков контакт в мултикултурни общества и при престой в чужбина). В обучение, провеждано извън страната/страните, в които се говори изучаваният език, тези идеални условия липсват. За това се създават учебни модели, в които тази комплексна, естествена среда може да бъде симулирана (например, билингвални класове и училища, в които учебен материал се преподава на чужд език; размяна на ученици). Тъй като това не винаги и не навсякъде е възможно, голяма роля играят медиите. Чрез тях се представят близки до реалността автентични ситуации. По този начин се контекстуализира ученето и се дават различни възможности за достъп и перспективи при изпълнението на дадена задача. В този случай се говори за инцидентно учене. Най-подходяща за представяне на комплексни ситуации е разклонена и представена на различни нива учебна среда (т. нар. *Hypermedia*) и медиални инструменти за самостоятелна работа, с които може, например, да се създаде web-страница или текст.

Съпоставителният анализ на чуждоезиковите стратегии за постигане на качествени резултати показва приоритетното прилагане на следните стратегии:

1. Стратегии за учене (макростратегии)

Под стратегия за учене (учебна стратегия) се разбира подхода, използван повече или по-малко съзнателно от учещия в учебния процес, който би могъл да бъде наблюдаван и описан като съзнателен избор на учащия се. Идентифицирани са четири стратегии, използването на които разграничава успешните от неуспешните учащи чужд език:

- активна планирана стратегия – успешните ученици активно участват в учебния процес чрез селектиране на целите, осъзнавайки реалното и желаното равнище на езикова компетентност;

- академична (експлицирана) учебна стратегия – това е стратегия, при която учащите подхождат към езика като към академичен проблем, към структурирано тяло на знанието, което трябва да бъде усвоено;

- социална учебна стратегия – чрез нея обучаваните търсят възможности да използват втория език чрез всякакви подходящи средства: разговор, книги, филми и други подобни. Нещо повече, учащите се опитват да развиват и използват „комуникативни стратегии”, т.е. техники за преодоляване на трудности в общуването в условията на едно несъвършено владение на втория език.

- емотивна стратегия – средство за справяне с емоционалните и мотивационните проблеми, които съпровождат обучението по чужд език. Тя включва култивирането на позитивно отношение към самия себе си, към езика, обществото и културата, които представя.

2. Комуникативни стратегии в обучението по чужд език (микростратегии)

2.1. Комуникативни стратегии на родния език

Комуникативните стратегии на езика като роден са идеалния модел, който обучаваните на същия език като чужд се стремят да възпроизведат, да овладеят теоретично и практически. В процеса на овладяването на този модел те изработват (самостоятелно или с чужда помощ) комуникативни стратегии на езика като чужд, които се различават от „идеалните“ с това, че са много по-малко и че са предназначени да преодоляват предимно един тип комуникативни проблеми –

празнини в знанията и уменията да се продуцира и да се възприема дискурс на чуждия език. Комуникативните стратегии на езика като роден изпълняват много повече функции, решават различни проблеми в речевата практика и формират такъв тип комуникативна компетентност, каквато очакваме да имат говорещите и по отношение на изучавания чужд език.

2.2. Комуникативни стратегии на чужд език

Много изследователи предлагат определяне на видовете комуникативни стратегии на чужд език на обучаваните в учебен и реален дискурс по следния начин:

- *социални и когнитивни стратегии*, които обезпечават включването в социалното взаимодействие и звучат като съвети към обучаваните;
- *опозиционно оформените стратегии* – разширение на ресурсите, което се основава върху „прекрояване“ на съобщението, за да се съгласува с лингвистичните средства на говорещия или върху повишаване, разширяване или манипулиране на подходящата лингвистична система така, че да стане възможно реализирането на намисленото съобщение;
- *редукционни стратегии* – смята се, че обучаваните, сблъсквайки се с комуникативен проблем, имат избор между два подхода: да избегнат проблема като заобиколят трудността (чрез стратегии на формалната или функционалната редукция) или да се изправят пред проблема чрез разработване на алтернативен план, за да се надмогне липсата на подходящ път към комуникативната цел. В случая се прилагат следните тактики:

- *Парафразата* е „преформулиране на съобщението в променена, приемлива конструкция на изучавания език в ситуации, когато подходящата форма или конструкция не е изучена или е недобре овладяна”.

- *Съзнателен трансфер* е буквалният превод на думи и фрази или употребата на думи от друг език. Трансферът представлява превключване на езиковия код – пряко включване (вмъкване, добавяне) на думи от друг език.

- *Молба за помощ* – тази стратегия е възможна, когато обучаваният има достъп до авторитетен източник: говорещ езика като роден, опитен човек в тази сфера, речник и т.н. Често пъти тази стратегия не се изразява толкова във вербални усилия, колкото чрез прозодични средства, като повишаване на интонацията, което имплицитно извиква помощ или потвърждаване на валидността на казаното от слушащия.

- *Мимика* – включва всички невербални компоненти, които съпровождат комуникацията, особено онези, които се използват на мястото на липсващи думи от изучавания език. Някои жестове са лесни за интерпретация от слушащия (например пляскането с ръце, обозначаващо думата „аплодисменти“).

2.3. Когнитивни стратегии свързани със съдържанието или понятията

- *За по-добро запомняне*: създаване на групи от близки по значение думи, употреба на карти с думи, използване на близки по звучене думи (напр. сходно звучащи думи от рими да се учат заедно), измисляне на текстове, в които думите се запомнят по-лесно и др.

- *За по-добро разбиране*: изследване на думи и изрази и по този начин стигане до значението им, правене на записки, обобщаване, маркиране на ключови думи в текста, визуализиране на логическа взаимовръзка (напр., рисуване на графики или картини), откриване на закономерности (напр., със събиране на примери), сравняване на звукове, думи и постройки на изречения в различните езици, гледане на телевизионни предавания,

прилагане на помощни средства (напр. при писането на текстове – чеклист с критериите за писане на съответния текст или използване на електронен речник.

Централният възглед при когнитивните подходи за разбиране на овладяване на чужд език е, че човешкият мозък учи и съхранява езика така, както прави с другите сложни умения. Мозъкът обработва различни типове информация, в случая лингвистична, и не е необходимо да има отделна и специална вродена езикова дарба, която да определя или контролира усвояването му.

Когнитивната теория се опитва да изясни и класифицира начина, по който възприемането, усвояването и представянето на информация води до определено състояние на знание. Когнитивно-психологическата парадигма за ученето на език, която генерира множество изследвания за стратегиите, е модел на обработка на информация, където новата информация се усвоява чрез четириетапен процес, включващ избор (селекция), усвояване, конструкция и интеграция на езика..

Като обобщава проучванията и заключенията на различни изследователи Nation (Nation, K. 2008) пише, че „знанието за определена дума се базира на това колко искаме да знаем за нея, като се включат значението и контекстът и всичко това е повлияно от факта, че значението на повечето думи е подложено на обсъждане (договаряне на значението). Необходимо е да се определи по-прецизно какво включва знанието за определена дума, т.е. знанието за думата може да се измери в следната цялост:

- никакво знание за думата;
- разпознаване на думата, но и знание за нейното значение;
- знание на неин синоним или превод;
- знание за думата със семантично съответствие в контекст;
- знание за думата със семантично съответствие и граматична точност в изречение“.

(Nation, K. 2008)

2.4. Метакогнитивни стратегии

Метапознанието помага на учениците да учат, като мислят, контролират и ефективно използват собствените си мисловни дейности. Метакогнитивни стратегии са: да се ориентираш и да поставиш учебни цели, да си организираш работното място, да се концентрираш и да избягваш разсейване, да си поставиш подходящи срокове за учене, да наблюдаваш учебния си процес (да избираш стратегии за учене и да следиш прилагането им), да контролираш постигането на учебните цели и т.н.

2.5. Афективни стратегии: да намалиш стреса и да се отпуснеш, да се награждаваш, да си повтаряш непрекъснато как обичаш да учиш и да организираш ученето си по приятен начин, да осъзнаваш мотивите си за учене на чуждия език (напр. да си водиш дневник на наученото).

2.6. Комуникативни стратегии - активиране на вече наученото по темата, прилагане на познанията си за света и логичното мислене, за да се правят хипотези върху един текст, след което тези хипотези да се потвърждават, да се извежда значението на думите от контекста и др.

2.7. Компенсаторни стратегии - преминаване на майчин език, когато липсва дума, измисляне на собствени думи, използване на синоними и описания, писане на важните думи на листче, което се държи наблизо и се ползва при нужда, използване на мимики и жестикулация, за да се постига общуване дори без думи, избягване на определени теми за разговор, за които ни липсват думи.

Функцията на комуникативните стратегии е да компенсират не само лингвистични празнини. Създаването на комуникативна компетентност на чужд език изисква много повече знания и умения, изисква преодоляването не само на лингвистични, но и културни, дискурсни, социални и социолингвистични дефицити. Участието на невербалните средства в комуникацията и в обучението е безспорен ресурс в различни области. В процеса на обучение се развиват рецептивни умения и стратегии, които подобряват продуктивните възможности за изразяване на чужд език.

3. Стратегии за усвояване на лексиката

Значението, класификациите и таксономииите обобщават значението на стратегиите за учене. Те са особено важни за ученето на език, защото са средство за активно, самонасочено включване, което е съществено за развитието на комуникативна компетентност. Подходящите стратегии за учене на език подобряват владенето на езика и повишават самоувереността.

Сред различните таксономии на стратегиите за учене на език се нареждат три, които са изчерпателни и на практика формират платформата на съвременната изследователска практика в тази област. Това са таксономииите на O'Malley и Chamot и

След съществен преглед на литературата и изследователските проучвания O'Malley и Chamot (O'Malley, M. J. & Anna Uhl Chamot, 1990) класифицират стратегиите на метакогнитивни, когнитивни и социално/емоционални. Метакогнитивните стратегии могат да се определят като стратегически подходи към цялостното управление на учебния процес и се смятат за фундаментални за неговото планиране, осъществяване и бъдещо развитие. Когнитивните стратегии включват директно боравене с езиковите данни за един по-задълбочен анализ, подсилването на паметта и възстановяването на научената информация.

Според Д. Желязкова (Желязкова, З. Д. 2018) изследванията върху процесите на използване на стратегиите са насочени към идентифициране на характеристиките на добрия ученик и преподаването им в часовете. Изводите, свързани с влиянието, което оказват силните ученици върху преподаването на стратегиите, са свързани с това, че учениците трябва да бъдат насърчавани да развиват свой собствен стил на учене на лексиката. Изследванията показват, че тези, които контролират начините за учене на лексиката, се представят 50% по-добре на тестовете. Предоставянето на независимост и автономност на учениците им дава възможност сами да поемат отговорност за изучаването на лексиката.

4. Стратегии за учене и стратегии за писане

Ученето, мисленето, писането и четенето са тясно свързани когнитивни процеси. Те са силно зависими един от друг и се подкрепят взаимно, особено в учебните процеси в училище.

Стратегиите за учене са централни за компетентността за учене. Те подпомагат планирането, наблюдението и контрола на подчинените дейности на учебния процес. Това са метакогнитивни процеси, които контролират ученето. Стратегиите за учене и стратегиите за писане могат да се разглеждат аналогично.

Характеристиките на стратегиите за учене и стратегиите за писане са:

- Това са когнитивни процедури.
- Избират се в зависимост от конкретните цели и приложено.
- Комплексни са и се състоят от частични действия.

Стратегии за писане са известни като всекидневни последователности от стъпки от учебните процеси в училище, но все още не са систематично изследвани и описани. Те включват-

- Стратегия на низ от перли: писане на идея след идея, изречение след изречение, понякога преплитаци се.
- Стандартна стратегия: След фаза на обсъждане се пише текст по тема в действие. Това вероятно е основната форма на писане на уроци, която е често срещана в училищата.
- Обучение на текстови шаблони: Шаблоните за ред на текст, които са разработени, се практикуват и автоматизират.
- Планирано писане: Първата чернова на текста се разработва въз основа на структура на ключови думи или схема, евентуално по-късно преработена или пренаписана.
- Разкриващо писане: Формулира се насоката за текст, който да бъде създаден по-късно.
- Систематично писане: Стъпките в процеса на учене и писане се изпълняват една след друга по планиран начин.
- Развиване на писането (евристично писане): От различни събрани текстове и материали собственият ход на мисли се представя в отделен текст.

- Творческо писане (според клъстери, мисловни карти): „Усещане“ за възможна посока на текста възниква от нелинейно отбелязани идейни ядра и мисловни мрежи, които се създават асоциативно, които след това – това
- Кооперативно писане/съвети за писане: Тук писането се разглежда като социална форма на преподаване. Интензивните изследвания на темите и текстовете се организират в писмени конференции, чрез автентични читателски реакции, с ролеви съвети, чрез "експертни" доклади, чрез текстови интервюта, текстови лупи и други форми на обратна връзка.

Компетентността за писане е целенасочената способност за създаване на текстове чрез писането се контролира непрекъснато и съзнателно от следните елементи:

- тематичните и комуникативни цели,
- събраните и подредени факти,
- познаване на етапите на процеса на писане,
- избор на подходящи стратегии за писане,
- познаване на подходящи текстови модели,
- владееене на специални процедури и методи на съвместна работа.

Оксфордската класификация на стратегиите за езиково учене

Класификацията на Оксфордския университет е добре известна и е спомената в много изследвания. Тя категоризира стратегиите за изучаване на езици в шест основни категории: стратегии за паметта, когнитивни стратегии, стратегии за разбиране, метакогнитивни стратегии, афективни стратегии и социални стратегии.

Директните стратегии включват паметови, когнитивни и компенсационни стратегии, които „включват директно учене и използване на предмета, в този случай нов език“, докато индиректните стратегии попадат в метакогнитивните, афективните и социалните стратегии, които „подпомагат и управляват изучаването на езици, без да включват пряко целевия език“.

Стратегиите за директна памет помагат на учащите да съхраняват и извличат нова информация. Различни стратегии за запаметяване позволяват на обучаемите да учат и извличат информация в подреден низ (напр. акроними), докато други техники създават обучение и извличане чрез звуци (напр. римуване), изображения (напр. умствена картина на самата дума или значението на думата), комбинация от звуци и изображения, движение на тялото, механични средства (напр. флаш карти) или местоположение (напр. на страница или черна дъска). За изучаване на език трябва да има подредба и асоциации, лично значими за обучаемия и материалът, който трябва да бъде прегледан, трябва да има значение.

Стратегиите за памет позволяват на учащите да съхраняват и след това да извличат нова информация, когато е необходима за комуникация. Освен това структурираният преглед помага на обучаемия да премести информацията от „ниво на факти“ към „ниво на умения“, където знанието е по-процедурно и автоматично.

Въпреки че стратегиите за запаметяване се разглеждат като мощен принос за изучаването на езици, някои изследвания съобщават, че изучаващите езици рядко използват тези стратегии.

Директните *когнитивни стратегии* позволяват на обучаемия да разбере и създаде нов език по много различни начини, например чрез разсъждения, анализ, водене на бележки, обобщаване, синтезиране, очертаване, реорганизиране на информация за разработване на по-силни схеми (структури на знания), практикуване в натуралистични условия, и формално упражняване на структури и звуци.

Когнитивните стратегии се считат за основни при изучаването на езици, освен това се съобщава, че са най-популярни сред изучаващите езици. Констатациите на O'Malley (O'Malley, M. J. & Anna Uhl Chamot, 1990) показват, че учениците от гимназията и колежа, изучаващи чужд/втори език, използват повече когнитивни стратегии, отколкото метакогнитивни. Водещата позиция сред когнитивните стратегии принадлежи към стратегиите за практикуване. Няма достатъчно практикуване на езика не само в клас, но и извън час. Изследванията подчертават натуралистичното практикуване (напр. автентичен материал) на всички нива на езиково обучение.

Директни компенсаторни стратегии (напр. отгатване от контекста при слушане и четене; използване на синоними и „разговаряне“ на липсващата дума за подпомагане на говоренето и писането; и строго за говорене, използване на жестове или думи на пауза) позволява на обучаемите да използват езика въпреки често големите си пропуски в знанията, поради неадекватния репертоар на обучаемите от граматика и особено от речник. Компенсацията се случва най-вече не само при разбирането на новия език, но и при неговото продуциране, т.е. стратегиите за компенсация позволяват на обучаемите да произвеждат устни или писмени изрази на новия език без пълно познаване. В допълнение, компенсаторните стратегии помагат на учащите да преодолеят ограниченията, свързани със знанието на целевия език във всичките четири езикови умения и на всички нива на езиковата компетентност. Освен това, обучаемите с умения в компенсаторните стратегии могат да общуват по-добре от обучаемите, които знаят повече думи и структури на целевия език, когато се натъкнат на знанието. От друга страна, не толкова успешните ученици се тревожат, търсят всяка дума в речниците, което забавя учебния им процес, освен това оказва негативно влияние върху мотивацията им и по-нататъшното изучаване на език.

Косвените *метакогнитивни стратегии* позволяват на обучаемите да контролират собственото си познание – своя собствен процес на учене, т.е. да координират процеса на учене чрез използване на функции като центриране, подреждане, планиране, оценяване (напр. идентифициране на собствените предпочитания и нужди за стил на учене, планиране за L2 задача, събиране и организиране на материали, организиране на учебно пространство и график, наблюдение на грешки и оценка на успеха на задачата и оценка на успеха на всякакъв вид обучение).

Индиректните афективни стратегии помагат за регулиране на емоциите, мотивацията, нагласите и ценностите (напр. идентифициране на настроението и нивото на тревожност, говорене за чувства, награждаване за добро представяне и използване на дълбоко дишане или положителен саморазговор). Афективната страна на обучаемия вероятно е едно от най-големите влияния върху успеха или неуспеха в изучаването на език. В допълнение, резултатите от изследванията предполагат, че комбинираният фактор нагласа/мотивация силно влияе върху това дали обучаемият губи или поддържа езикови умения след края на езиковото обучение.

Стратегиите за самоокуражаване са мощни начини за подобряване на нагласите и по този начин и на мотивацията. Непреките *социални стратегии* помагат на обучаемия да учи чрез взаимодействие с другите и да разбере целта, културата, както и езика (напр. задаване на въпроси, за да получите потвърждение, искане на разяснение на объркваща точка, искане на помощ при изпълнение на езикова задача, разговор с партньор, говорещ роден език, и изследване на културни и социални норми).

Езикът е форма на социално поведение, той е комуникация, а комуникацията се осъществява между хората. Следователно социалните стратегии са много важни в процеса на изучаване на езици.

Доброто познаване на основните изследвания в областта на езикоусвояването осигурява на преподавателите по чужди езици необходимите основи, върху които те биха могли да работят по-самостоятелно, по-компетентно, по-енергично и по-смело за повишаване на ефективността на езиковото обучение.

Заклучение

Теорията и практиката на изучаване на езици се фокусира върху определени контексти или настройки за учене, конкретни философии или подходи и конкретни качества на обучаемите. Проучванията, които изучават стратегиите за изучаване на чужди езици дават представа за същността на това обучение и процесите, използвани при преподаването и изучаването на езици. Стратегиите за преподаване и за изучаване на чужди езици продължават да се разширяват и разнообразяват,

Изследванията в тази област имат съществено значение за методиките на обучение на чужди езици.

Литература

Ефтимова, А. (2005) Комуникативни стратегии в обучението по чужд език - теоретични проблеми в психолингвистична перспектива. Изд. LiterNet <https://litenet.bg/publish9/aeftimova/komunikativni.htm>. [Eftimova, A. (2005) Komunikativni straregii v obuchenieto po chuzd ezik, LiterNet - <https://litenet.bg/publish9/aeftimova/komunikativni.htm>]

Желязкова, З. Д. (2018) Използването на стратегии за повишаване на ефективността в чуждоезиковото обучение. Годишник на Педагогическия факултет, том XV. [Jeliazkova, Z. (2018) Izpolzване na strategii za povishavane na efektivnostta v chuzdoezikovoto obuchenie. Yearbook of the Faculty of Education, Volume XV.]

Попандонова-Желязова, Е. (2013). Същност, особености и стратегии при усвояване на чуждоезиковата лексика - НТ на Русенски университет, 2013, том 52. [E. Zelyazova, 2013, Sushnost, osobenosti i strategii pri usvojavane na chuzdoezikova leksika, НТ на Русенски университет - 2013, том 52.]

Стефанова, П. (2018) Езикоусвояване и чуждоезиково обучение. Сп. Чуждоезиково обучение, кн. 1, година XLV. [Stefanova, P. (2018). Ezikovo usvojavane v chuzdoezikovoto obuchenie. Sp. Chuzdoezikovo obuchenie, kn. 1, godina XLV.]

Bialystok, E. (1990) Communication Strategies: A Psychological Analysis of Second-Language Use. Blackwell, UK.

Bialystok, E. (1985) Interlanguage is not a state of mind: An evaluation of the construct for second-language acquisition

Mat'ková, S., Antoliová, S., P'uchtová, M. (2001) Language learning strategies and their role in the context of effective language learning. - eXclusive e-Journal, Economy & Society & Environment, ISSN 1339-4509.

O'Malley, M. J. & Anna Uhl Chamot (1990) Learning Strategies in Second Language Acquisition, Cambridge University Press.

Nation, K. (2008) Learning to Read Words. Quarterly Journal of Experimental Psychology, Volume 61, Issue 8, pp. 1121–1133.